

*Приолов Іван Іванович,*  
доцент кафедри оперативно-розшукової  
діяльності Національної академії внутрішніх  
справ, кандидат юридичних наук, доцент

## **КОНТРОЛЬ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ ПОЛІЦІЇ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЇ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ**

Фундамент готовності фахівця кримінальної поліції до ефективного виконання завдань розкриття злочинів становлять оперативно-тактичні знання, вміння та навички, що включають: знання з організації і тактики здійснення оперативно-розшукових заходів у відповідній оперативно-розшуковій ситуації, вміння моделювати, планувати, використовувати різноманітні прийоми та способи створення сприятливих умов для успішної протидії злочинності; своєчасності, повноти, достовірності фіксації фактичних даних та використанню їх результатів в оперативно-розшуковому пізнанні та кримінальному судочинстві.

На сьогодні, нажаль, МВС України інколи вимушене констатувати низький рівень розкриття злочинів через професійну безпорадність певної частини особового складу оперативних підрозділів Національної поліції або ж їхнім недостатнім практичним досвідом. Досить відзначити, що, наприклад, в підрозділах карного розшуку працівники, які мають стаж оперативної роботи до 3 років складають 67 %, до 5 років – 12 %, і понад 5 років – 21%. Таким чином, «різниця» між зростаючим рівнем професіоналізму злочинців і рівнем професійної підготовки окремих працівників оперативних підрозділів дещо зменшується [1, с. 35].

Суттєвого впливу на злочинність можна очікувати лише за умови підготовки достатньої кількості працівників із необхідною кваліфікацією, досвідом конфіденційної роботи, їх вмінням своєчасно отримувати оперативну інформацію, здійснювати негласні заходи в рамках оперативного провадження, своєчасно та в повному обсязі виконувати доручення слідчого на проведення НС(Р)Д. Потенціал зазначених умов зможе реалізуватися завдяки відомчому контролю керівників підрозділів поліції та є обов'язковим елементом організаційної роботи оперативних підрозділів при розкритті злочинів. І тут важлива не лише його управлінська функція, а й пізнавальна, регулятивна та виховна. Стосовно ОРД змістом відомчого контролю насамперед є виявлення недосконалої практики підбору, розстановки, навчання або виховання працівників оперативних підрозділів, які безпосередньо реалізують завдання ОРД, виявлення й узагальнення передових форм, прийомів і методів протидії поширенню злочинності з використанням можливостей ОРД, їх практичне впровадження в

діяльність інших оперативних підрозділів поліції, дотримання правил конфіденційності та конспірації під час реалізації завдань ОРД.

Відомчий контроль в ОРД обов'язково здійснюється у формі правовідносин. Правовими нормами статті 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] законодавець закріплює відомчий контроль, як важливу, невід'ємну компоненту гарантій законності в сфері ОРД. В період реформування підрозділів кримінальної поліції України важливо нині не лише наголосити на винятковому значенні інституції відомчого контролю, а й розкрити через її зміст нові можливості ефективного впливу на кінцеві результати оперативно-розшукової діяльності. Сфера (галузь) ОРД за своєю правовою природою була і залишається єдиною, де функціонують, завдяки особливому механізму правового впливу складні правовідносини негласного виду. Такого роду правовідносини реалізуються через систему прав і обов'язків, та саме класичного кореспондуючого характеру вони набувають, головним чином, завдяки існуванню інституції відомчого контролю та прокурорського нагляду. З огляду на значний зміст в ОРД особливого роду комплексних відносин негласного характеру, які все більше останнім часом втілюються у правову форму(завдяки удосконаленню оперативно-розшукового законодавства, трансформації оперативно-розшукових заходів в КПК у якості негласних слідчих(розшукових) дій), важливо продовжити науковий пошук оптимальних конструкцій правових норм та дієвих механізмів їх реалізації. Аналіз правових норм законодавчого та відомчого характеру галузі ОРД доводить, що значна їх частина при реалізації правового результату досягає якраз завдяки такому юридичному факту, як відповідне рішення керівника підрозділу поліції.

Серед напрямів діяльності оперативних підрозділів поліції, що потребують участі керівників підрозділів, в першу чергу, є правові інституції: оперативного(ініціативного) пошуку; негласного співробітництва; здійснення ОРД в рамках справ оперативного обліку; оперативного супроводження досудового розслідування; виготовлення та використання НІЗ; інформаційно-аналітичного, а також матеріального та фінансового забезпечення ОРД.

Апробований практикою, науково-обґрунтований та втілений у відомчі правові норми поточний контроль керівника підрозділу поліції вважається найбільш доцільним, бо не відволікає оперативних працівників від виконання оперативно-службових завдань, є найбільш об'єктивним і антикорупційним, сприяє професійному росту не лише оперативника, а й суб'єкта відомчого контролю. Правильно організований поточний відомчий контроль за документальною чи безпосередньою формами відіграє важливу роль в оперативно-тактичній підготовці оперативного співробітника та має потенціал для росту авторитету керівника поліції. Звичайно, не усі взаємовідносини типу: «оперативник-керівник оперативного підрозділу – керівник підрозділу поліції» слід закріплювати в правовій площині, бо значний

тут вміст морально-етичних правил та аспектів професійної психології(психологія ОРД).

Предметом особливої уваги при відомчому контролі керівника територіального підрозділу поліції є процес проведення заходів підлеглими працівниками карного розшуку. Відомча Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [3] безпосередню організацію роботи зі збору інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події та факти, які можуть сприяти їх розслідуванню і розкриттю, та контроль за перевіркою зазначеної інформації здійснює керівник органу, підрозділу поліції. Від початкового етапу і до завершення досудового розслідування розкриття злочину керівник територіального підрозділу поліції активно виконує функції відомчого та є відповідальним: за організацію своєчасного направлення на місце події слідчо-оперативної групи у повному складі, щомісячний аналіз наявної оперативної інформації в кримінальних провадженнях щодо нерозкритих кримінальних правопорушень; щомісяця заслуховувати членів СОГ про виконання плану слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих(розшукових) дій, надавати практичну допомогу в їх проведенні; контроль за виконанням доручень слідчих працівниками оперативних підрозділів та ін.

Глибоко продумані заходи, поєднані із жорстким контролем керівника за їх виконанням, а у виняткових випадках – і безпосередня його участь у їх проведенні, позитивно вплинуть навіть на окремих працівників, які несумлінно ставляться до намічених у справах заходів [4, с. 132].

Наукове дослідження відносин суб'єктів відомчого контролю та об'єктом управління доводить, що не усі керівники підрозділів поліції мають досвід оперативної роботи та прагнуть удосконалити знання теоретико-правових основ ОРД, не вивчають з підлеглими методичні рекомендації, практичний досвід щодо діяльності з розкриття злочинів оперативними та слідчими підрозділами, а тому і не впроваджують нові технології розкриття злочинів. Нажаль, в окремих підрозділах поліції не приділяють уваги закріпленню випускників спеціалізованих навчальних закладах в оперативних та слідчих підрозділах, не застосовують різноманітні форми заохочень для особового складу, користуються застарілими критеріями оцінки діяльності оперативного працівника(кількість підозр на одного оперпрацівника та заведення ОРС, не впроваджують нові криміналістичні, спеціальні технічні засоби розслідування неочевидних злочинів. В окремих випадках керівники не дбають про покращення морально-психологічного клімату в колективах оперативних та слідчих підрозділів, які працюють в умовах значних соціальних ризиків та психологічного перевантаження. Заслуховування членів СОГ про результати роботи над розкриттям злочинів мають відбуватися за обов'язкової участі

процесуальних керівників. Вбачається, що керівники підрозділів поліції мають призначатися на конкурсних умовах та за контрактом на 3–5 років, що дасть можливість формувати стабільні колективи з професійним ядром. Наукові лабораторії та спеціальні кафедри повинні активніше сприяти профільному департаменту, управлінням карного розшуку в розробці методичних рекомендацій щодо розкриття найбільш поширених злочинів, розробці квестових завдань, типових оперативно-тактичних ситуацій для підвищення кваліфікації. У відомчих бюлетенях з обміну досвідом роботи необхідно ознайомлювати оперативних працівників з кращим регіональним досвідом розкриття злочинів.

#### ***Список використаних джерел***

1. Контрольно-наглядові інстанції в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ України: навч. посіб. / За заг. ред. Д.Й. Никифорчука. К.: Видавничий дім «Скіф», 2013. 152с.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст. 303.

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 7.07. 2017 р. № 575.

4. Сервецький І.В., Кислий А.М. Теоретичні засади відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю підрозділів карного розшуку: монографія / КНУВС., 2007. 170 л.

#### ***Сибірна Рома Іллінічна,***

професор кафедри психології діяльності в особливих умовах Львівського державного університету внутрішніх справ, професор кафедри кримінального права і процесу Національного університету «Львівська політехніка», доктор біологічних наук, професор;

#### ***Сибірний Андрій Володимирович,***

доцент кафедри загальної гігієни з екологією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат біологічних наук, доцент

### **СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ НАУКИ В ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ**

У час бурхливого розвитку науки, її відкриття впроваджуються у всі сфери діяльності людини і знаходять вагоме практичне застосування під час розслідування злочинів. Зокрема, сьогодні найсучасніші